

**ANKARA İLİ YENİMAHALLE İLÇESİ
ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK
DÜZEYLERİ, TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ VE ALTI
DEĞİŞKEN ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**YENİMAHALLE REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK HİZMETLER BÖLÜMÜ ARAŞTIRMASI**

**Kurum Müdürü
Fatma Özdemir ÖNCÜL**

**Ankara
Nisan, 2024**

GİRİŞ

İnsanoğlu yaşamını sürdürebilmek için çalışmak zorundadır. Çalışma ve iş hayatı insanoğlunun günlük yaşantısının önemli bir bölümünü kapsamaktadır. İnsanlar günlük yaşantısının büyük bir bölümünü çalışarak iş yerlerinde geçirirler. Özellikle günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelerle birlikte çalışma alanlarında artan rekabet ortamı çalışanlar için daha stresli bir ortam yaratmaktadır. Dolayısıyla yaşamının büyük bir bölümünü iş ortamında geçiren ve durup dinlenmeden yoğun iş temposunda çalışan kişiler “tükenme” durumuyla karşı karşıya kalabilmektedirler (Baltaş ve Baltaş, 2008). İş hayatının en önemli problemlerinden birisi olan tükenmişlik sendromunun tanımlaması ilk olarak 1974 yılında Herbert Freudenberger tarafından yapılmıştır. Freudenberger, tükenmişliği “başarısız olma, yıpranma, enerji ve gücün azalması veya tatmin edilemeyen istekler sonucunda bireyin iç kaynaklarında meydana gelen tükenme durumu” şeklinde tanımlamıştır. Tükenmişlik kavramının günümüzde en çok kabul gören tanımı Christina Maslach tarafından yapılmıştır. Maslach’a göre tükenmişlik “iş gereği yoğun duygusal taleplere maruz kalan ve sürekli diğer insanlarla yüz yüze çalışmak durumunda olan kişilerde görülen fiziksel bitkinlik, uzun süreli yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duygularının, yapılan işe, hayata ve diğer insanlara karşı olumsuz tutumlarla yansması ile oluşan bir sendrom” dur. Maslach tükenmişliği daha da sade olarak “iş gereği insanlarla yoğun bir ilişki içerisinde olan bireylerde görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi” şeklinde tanımlamıştır (Ardıç ve Polatçı, 2008).

Çalışma yaşamında bir tehlike olarak görülen tükenmişlik sendromu hakkında ilgili yazında farklı meslek grupları üzerinde yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Uzun yıllardır yapılan çalışmalar; doktorlar, öğretmenler, hemşireler, diş hekimleri, psikologlar, polisler, avukatlar ve çocuk bakıcıları gibi gün içinde çok fazla insanla yüz yüze gelen ve onlarla doğrudan iletişim kuran bireylerin tükenmişlik yaşama riskinin daha fazla olduğunu göstermektedir (Girgin, 2010). Bu anlamda öğretmenler sürekli fedakârlık isteyen, etkili iletişim gerektiren ve duygusal olarak bireyi tüketen bir mesleği icra ettikleri için tükenmişlik yaşama ihtimaliyle daha fazla karşı karşıya kalmaktadırlar (Avcı ve Seferoğlu, 2011).

Günlük hayatın olumsuz yaşantıları karşısında koruyucu bir işleve sahip olan psikolojik sağlık kişinin olumsuz koşulların üstesinden gelebilme ve yeni duruma uyum sağlayabilme yeteneğidir. (Doğan, 2015).

Bireylerden bazıları karşılaştıkları stresli durumlar, travmatik yaşantılar gibi olumsuz yaşam olaylarında psikolojik sorunlar yaşayarak hayatın normal akışına dönmekte güçlük yaşarken, bazıları ise bu olumsuz yaşam durumlarının yarattığı psikolojik sıkıntılardan daha kolay kurtularak yeni yaşam koşullarına hızlıca adapte olabilmektedir. Bireyden bireye değişen bu durum psikolojik sağlık kavramına işaret etmektedir (Doğan, 2015).

Bu çalışmada, Yenimahalle ilçesinde görev yapan öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeyleri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branşı, hizmet yılı, okul türü, aynı okulda çalışma süresi gibi değişkenlere göre psikolojik sağlık ve tükenmişlik düzeylerindeki farklılıkların incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezler aşağıda sıralanmıştır:

H₁: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin cinsiyete göre psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₂: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin yaşa göre psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₃: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin branşına göre psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₄: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin hizmet yılına göre psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₅: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin görev yaptığı okul türüne göre psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₆: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin aynı okulda çalışma süresine göre psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₇: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin cinsiyete göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₈: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin yaşa göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₉: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin branşına göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₀: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin hizmet yılına göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₁: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin görev yaptığı okul türüne göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₂: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin aynı okulda çalışma süresine göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H₁₃: Yenimahalle İlçesi öğretmenlerinin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Ankara İli Yenimahalle İlçesindeki öğretmenlerinin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanan bu çalışmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma Evreni

Bu araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılı Ankara ili Yenimahalle ilçesinde görev yapan okul idarecisi ve öğretmenlerden oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılı Ankara ili Yenimahalle ilçesinde farklı okul türlerinde görev yapan okul idarecisi ve öğretmenlerden oluşturmaktadır. Sonuç olarak 548 bireyden oluşan örneklem oluşturulmuştur.

Demografik Bilgiler

Araştırmanın örneklemini oluşturan 548 bireyin doldurduğu Kişisel Bilgi Formu'ndan elde edilen cinsiyet ve yaş ile ilgili veriler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Demografik Bulgular

<i>Kişisel Bilgilerin Dağılımı</i>		<i>Frekans</i>	<i>%</i>
1. Cinsiyet	Kadın	448	81,8
	Erkek	100	18,2
2. Yaş	20-30	37	6,8
	31-40	139	25,4
	41-50	231	42,2
	51-60	128	23,4
	61 yaş ve üzeri	13	2,4

Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılanların %81,8'i kadın, %18,2'si erkektir. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde; %6,8'inin 20-30 yaş aralığında, %25,4'ünün 31-40 yaş aralığında, %42,2'sinin 41-50 yaş aralığında, %23,4'ünün 51-60 yaş aralığında ve %2,4'ünün 61 yaş ve üzeri oldukları görülmektedir.

Verilerin Toplanma Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği, Maslach Tükenmişlik Ölçeği-Eğitimci Formu ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ): Smith ve ark. (2008) tarafından geliştirilen Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeğini Doğan (2015) Türkçe'ye uyarlamıştır. KPSÖ, 5'li likert tipinde, 6 maddelik, öz-bildirim tarzı bir ölçme aracıdır. Ölçekte bulunan ve tersten kodlanan maddeler çevrildikten sonra, alınan yüksek puanlar, yüksek psikolojik sağlamlığı göstermektedir. Yapılan uyarlama sonucu toplam varyansın %54.66'sını açıklayan tek faktörlü yapı elde edilmiştir. Ölçeğin 6 maddesinin faktör yüklerinin .63 ile .79 arasında değiştiği görülmüş olup Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .83 olarak bulunmuştur.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği-Eğitimci Formu (MTE-EF): Maslach, Jackson ve Schwab, Maslach ve Jackson tarafından 1981 yılında geliştirilen Maslach

Tükenmişlik Envanteri üzerinde küçük değişiklikler yaparak Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitimci Formu'nu ortaya çıkarmışlardır. İnce ve Şahin, 2015 yılında eğitimci formunu Türkçe'ye uyarlamıştır. Envanterde, 9 madde duygusal tükenme alt boyutunu, 5 madde duyarsızlaşma alt boyutunu ve 8 madde ise kişisel başarı alt boyutunu ölçmeye yöneliktir. Bireyin işindeki duygusal taleplere cevap veremeyecek duruma gelmesi ölçeğin duygusal tükenme boyutunu; çalışanın hizmet verdiği kişiler ile arasına belli bir mesafe koyması ve onları görmezden gelmesi duyarsızlaşma boyutunu; bireyin kendini içinde başarılı bulması ise kişisel başarı boyutunu meydana getirmektedir. Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanlarının yüksek olması bireyin yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığını gösterirken, kişisel başarı alt boyutundan alınan düşük puan kişinin kendini yetersiz hissettiğini ve yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığını göstermektedir. Ölçeğin 22 maddesinin faktör yüklerinin .24 ile .83 arasında değiştiği görülmüş olup Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı duygusal tükenme boyutunda .88, duyarsızlaşma boyutunda .78, kişisel başarı boyutunda ise .74'dür.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada katılımcıların cinsiyeti, yaşı, branşı, mesleki hizmet yılı, görev yaptığı okulun türü, aynı okulda çalışma süresi hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanılmış bir formdur.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri SPSS(25) programında analiz edilmiştir. Öncelikle verilerin normallik ölçütünü karşılayıp karşılamadığına bakılmıştır. Verilerin normal dağılmaması nedeniyle nonparametrik testler uygulanmıştır. İki kategorili bağımsız değişkenler için Mann Whitney U, üç ve daha fazla kategoriye sahip bağımsız değişkenler için Kruskal Wallis H Testi, korelasyon hesaplamasında Sperman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı'ndan yararlanılmıştır. Analizlerin yorumlanmasında $p=0.05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öncelikle verilerin normal dağılımına ilişkin bulgulara daha sonra ise araştırma hipotezlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Normal Dağılıma İlişkin Bulgular

Grup büyüklüğünün 50'den büyük olduğu durumlarda Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi puanların normalliğe uygunluğunu incelemek için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2019). Aşağıda Tablo 2'de normallik testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. Normallik Testi Bulguları

	N	Ortalama	Standart Sapma	p
Psikolojik Sağlık Ölçeği Puanları	548	20,02	4,188	0,000
Maslach Tükenmişlik Ölçeği Duygusal Tükenme Boyutu Puanları	548	17,64	11,329	0,000
Maslach Tükenmişlik Ölçeği Duyarsızlaşma Boyutu Puanları	548	2,99	4,732	0,000
Maslach Tükenmişlik Ölçeği Kişisel Başarı Boyutu Puanları	1254	38,27	7,900	0,000

Analiz sonuçlarına göre yukarıdaki ölçek puanları normal dağılım göstermemektedir ($p < 0,05$). Bu nedenle iki kategorili bağımsız değişkenler için Mann Whitney U, üç ve daha fazla kategoriye sahip bağımsız değişkenler için Kruskal Wallis H Testi, korelasyon hesaplamasında Sperman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı'ndan yararlanılmıştır.

Psikolojik Sağlık Ölçeği İle İlgili Bulgular

Tablo 3. Cinsiyete Göre Psikolojik Sağlık Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	448	268,35	120219,50	19643,500	,053

Erkek	100	302,07	30206,50
-------	-----	--------	----------

Analiz sonuçlarına incelendiğinde cinsiyete göre psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı fark yoktur ($U=19643,5$; $p=0,053 >0,05$). Grupların Tablo 3'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Yaşa Göre Psikolojik Sağlık Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	H	p
20-30 yaş	37	232,38	8,431	,077
31-40 yaş	139	258,29		
41-50 yaş	231	275,86		
51-60 yaş	128	295,45		
61 yaş ve üzeri	13	337,27		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde yaşa göre psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=8,431$; $p=0,077 >0,05$). Grupların Tablo 4'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında öğretmenlerin yaşı arttıkça psikolojik sağlık düzeylerinin de arttığı fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Branşa Göre Psikolojik Sağlık Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Branş	N	Sıra Ortalaması	H	p
-------	---	-----------------	---	---

Okul Öncesi Öğretmeni	42	239,54	3,892	,421
Sınıf Öğretmeni	178	285,81		
Rehber Öğretmen	67	283,82		
Branş Öğretmeni	245	268,30		
Müdür ve Müdür Yardımcısı	16	296,34		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde branşa göre psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=3,892$; $p=0,421>0,05$). Grupların Tablo 5'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında okul idarecilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Hizmet Yılına Göre Psikolojik Sağlık Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Hizmet Yılı	N	Sıra Ortalaması	H	p
0-10 yıl	78	231,22	9,967	,019
11-20 yıl	193	282,68		
21-30 yıl	221	272,57		
31 yıl ve üzeri	56	314,24		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde hizmet yılına göre psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=9,967$; $p=0,019<0,05$). Grupların Tablo 6'daki sıra ortalamaları dikkate alındığında öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça psikolojik sağlık düzeylerinin de arttığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Psikolojik Sağlık Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Okul Türü	N	Sıra Ortalaması	H	p
Anaokulu	31	257,10	4,559	,602
İlkokul	240	280,52		
Ortaokul	138	261,39		
Anadolu/Fen Lisesi	59	265,31		
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	54	302,39		
İmam Hatip Anadolu Lisesi	16	247,88		
Diğer	10	311,15		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde görev yaptığı okul türüne göre psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=4,559$; $p=0,602>0,05$). Grupların Tablo 7'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında mesleki ve teknik anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 8. Aynı Okulda Çalışma Süresine Göre Psikolojik Sağlık Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Aynı Okulda Çalışma Süresi	N	Sıra Ortalaması	H	p
0-5 yıl	292	274,46	9,275	,055
6-10 yıl	140	267,93		
11-15 yıl	50	244,36		
16-20 yıl	27	264,28		
21 yıl ve üzeri	39	341,82		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde aynı okulda çalışma süresine göre psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=9,275$; $p=0,055>0,05$). Grupların Tablo 8'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında aynı okulda çalışma süresi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin diğer çalışma sürelerindeki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği İle İlgili Bulgular

Duygusal Tükenme Boyutu İle İlgili Bulgular

Tablo 9. *Cinsiyete Göre Duygusal Tükenme Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	448	276,87	124039,50	21336,500	,457
Erkek	100	263,87	26386,50		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde cinsiyete göre duygusal tükenme puanları arasında anlamlı fark yoktur ($U=21336,5$; $p=0,457 >0,05$). Grupların Tablo 9'daki sıra ortalamaları dikkate alındığında kadın öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 10. *Yaşa Göre Duygusal Tükenme Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları*

Yaş	N	Sıra Ortalaması	H	p
20-30 yaş	37	322,08	22,444	,000
31-40 yaş	139	304,29		

41-50 yaş	231	272,88
51-60 yaş	128	245,26
61 yaş ve üzeri	13	137,23

Analiz sonuçlarına incelendiğinde yaşa göre duygusal tükenme puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=22,444$; $p=0,000<0,05$). Grupların Tablo 10'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında öğretmenlerin yaşı arttıkça duygusal tükenme düzeylerinin azaldığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Branşa Göre Duygusal Tükenme Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Branş	N	Sıra Ortalaması	H	p
Okul Öncesi Öğretmeni	42	251,44	1,690	,792
Sınıf Öğretmeni	178	269,11		
Rehber Öğretmen	67	284,57		
Branş Öğretmeni	245	278,59		
Müdür ve Müdür Yardımcısı	16	290,19		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde branşa göre duygusal tükenme puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=1,690$; $p=0,792>0,05$). Grupların Tablo 11'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında okul idarecilerinin duygusal tükenme düzeylerinin öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 12. Hizmet Yılına Göre Duygusal Tükenme Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Hizmet Yılı	N	Sıra Ortalaması	H	p
-------------	---	-----------------	---	---

0-10 yıl	78	311,45	17,614	,001
11-20 yıl	193	285,20		
21-30 yıl	221	270,96		
31 yıl ve üzeri	56	200,13		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde hizmet yılına göre duygusal tükenme puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=17,614$; $p=0,001<0,05$). Grupların Tablo 12'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça duygusal tükenme düzeylerinin azaldığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Duygusal Tükenme Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Okul Türü	N	Sıra Ortalaması	H	p
Anaokulu	31	271,81	5,595	,470
İlkokul	240	268,50		
Ortaokul	138	299,00		
Anadolu/Fen Lisesi	59	252,71		
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	54	272,19		
İmam Hatip Anadolu Lisesi	16	240,03		
Diğer	10	285,05		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde görev yaptığı okul türüne göre duygusal tükenme puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=5,595$; $p=0,470>0,05$). Grupların Tablo 13'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında ortaokulda görev yapan öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan

öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 14. Aynı Okulda Çalışma Süresine Göre Duygusal Tükenme Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Aynı Okulda Çalışma Süresi	N	Sıra Ortalaması	H	p
0-5 yıl	292	283,71	7,848	,097
6-10 yıl	140	276,04		
11-15 yıl	50	282,89		
16-20 yıl	27	227,33		
21 yıl ve üzeri	39	221,91		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde aynı okulda çalışma süresine göre psikolojik sağlamlık puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=7,848$; $p=0,097>0,05$). Grupların Tablo 14'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında aynı okulda çalışma süresi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin diğer çalışma sürelerindeki öğretmenlere göre daha düşük olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Duyarsızlaşma Boyutu İle İlgili Bulgular

Tablo 15. Cinsiyete Göre Duyarsızlaşma Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	448	262,69	117684,50	17108,500	,000
Erkek	100	327,42	32741,50		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde cinsiyete göre duyarsızlaşma puanları arasında anlamlı fark vardır. ($U=17108,5$; $p=0,000<0,05$). Grupların Tablo 15'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Yaşa Göre Duyarsızlaşma Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	H	p
20-30 yaş	37	312,80	8,979	,062
31-40 yaş	139	291,79		
41-50 yaş	231	272,14		
51-60 yaş	128	246,22		
61 yaş ve üzeri	13	300,96		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde yaşa göre duyarsızlaşma puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=8,979$; $p=0,062>0,05$). Grupların Tablo 16'daki sıra ortalamaları dikkate alındığında 20-30 yaş öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin diğer yaşlardaki öğretmenlere göre yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 17. Branşa Göre Duyarsızlaşma Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Branş	N	Sıra Ortalaması	H	p
Okul Öncesi Öğretmeni	42	243,46	19,001	,001
Sınıf Öğretmeni	178	245,49		
Rehber Öğretmen	67	263,63		
Branş Öğretmeni	245	298,71		

Müdür ve Müdür Yardımcısı	16	353,41
---------------------------	----	--------

Analiz sonuçlarına incelendiğinde branşa göre duyarsızlaşma puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=19,001$; $p=0,001<0,05$). Grupların Tablo 17'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında okul idarecilerinin duyarsızlaşma düzeylerinin öğretmenlere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Hizmet Yılına Göre Duyarsızlaşma Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Hizmet Yılı	N	Sıra Ortalaması	H	p
0-10 yıl	78	312,19	9,338	,025
11-20 yıl	193	284,57		
21-30 yıl	221	257,51		
31 yıl ve üzeri	56	254,33		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde hizmet yılına göre duyarsızlaşma puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=9,338$; $p=0,025<0,05$). Grupların Tablo 18'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça duyarsızlaşma düzeylerinin azaldığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Duyarsızlaşma Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Okul Türü	N	Sıra Ortalaması	H	p
Anaokulu	31	237,50	23,725	,001
İlkokul	240	252,81		
Ortaokul	138	326,84		

Anadolu/Fen Lisesi	59	263,36
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	54	279,05
İmam Hatip Anadolu Lisesi	16	262,06
Diğer	10	248,50

Analiz sonuçlarına incelendiğinde görev yaptığı okul türüne göre duyarsızlaşma puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=23,725$; $p=0,001<0,05$). Grupların Tablo 19'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında ortaokulda görev yapan öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 20. Aynı Okulda Çalışma Süresine Göre Duyarsızlaşma Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Aynı Okulda Çalışma Süresi	N	Sıra Ortalaması	H	p
0-5 yıl	292	290,31	18,709	,001
6-10 yıl	140	280,81		
11-15 yıl	50	244,23		
16-20 yıl	27	253,11		
21 yıl ve üzeri	39	187,10		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde aynı okulda çalışma süresine göre duyarsızlaşma puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=18,709$; $p=0,001<0,05$). Grupların Tablo 20'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında aynı okulda çalışma süresi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin diğer çalışma sürelerindeki öğretmenlere göre daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Kişisel Başarı Boyutu İle İlgili Bulgular

Tablo 21. Cinsiyete Göre Kişisel Başarı Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	448	281,50	126110,00	19266,000	,028
Erkek	100	243,16	24316,00		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde cinsiyete göre kişisel başarı puanları arasında anlamlı fark vardır. ($U=19266,000$; $p=0,028<0,05$). Grupların Tablo 21'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında erkek öğretmenlerin kişisel başarı tükenme düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 22. Yaşa Göre Kişisel Başarı Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	H	p
20-30 yaş	37	254,70	9,674	,046
31-40 yaş	139	249,19		
41-50 yaş	231	274,49		
51-60 yaş	128	307,36		
61 yaş ve üzeri	13	277,96		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde yaşa göre kişisel başarı puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=9,674$; $p=0,046<0,05$). Grupların Tablo 22'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında 31-40 yaş öğretmenlerin kişisel başarı tükenme düzeylerinin diğer yaşlardaki öğretmenlere göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 23. Branşa Göre Kişisel Başarı Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Branş	N	Sıra Ortalaması	H	p
Okul Öncesi Öğretmeni	42	351,46	47,004	,000
Sınıf Öğretmeni	178	320,72		
Rehber Öğretmen	67	281,19		
Branş Öğretmeni	245	228,79		
Müdür ve Müdür Yardımcısı	16	230,16		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde branşa göre kişisel başarı puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=47,004$; $p=0,000<0,05$). Grupların Tablo 23'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında branş öğretmenlerinin kişisel başarı tükenme düzeylerinin diğer branş öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 24. Hizmet Yılına Göre Kişisel Başarı Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Hizmet Yılı	N	Sıra Ortalaması	H	p
0-10 yıl	78	234,47	11,511	,009
11-20 yıl	193	261,45		
21-30 yıl	221	291,14		
31 yıl ve üzeri	56	309,56		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde hizmet yılına göre kişisel başarı puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=11,511$; $p=0,009<0,05$). Grupların Tablo 24'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça kişisel başarı tükenme düzeylerinin azaldığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 25. Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Kişisel Başarı Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Okul Türü	N	Sıra Ortalaması	H	p
Anaokulu	31	346,02	51,745	,000
İlkokul	240	316,22		
Ortaokul	138	219,13		
Anadolu/Fen Lisesi	59	235,31		
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	54	232,25		
İmam Hatip Anadolu Lisesi	16	223,84		
Diğer	10	356,10		

Analiz sonuçlarına incelendiğinde görev yaptığı okul türüne göre kişisel başarı puanları arasında anlamlı fark vardır. ($H=51,745; p=0,000 < 0,05$). Grupların Tablo 25'deki sıra ortalamaları dikkate alındığında ortaokulda görev yapan öğretmenlerin kişisel başarı tükenme düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Aynı Okulda Çalışma Süresine Göre Kişisel Başarı Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Aynı Okulda Çalışma Süresi	N	Sıra Ortalaması	H	p
0-5 yıl	292	263,87	8,961	,062
6-10 yıl	140	264,39		
11-15 yıl	50	315,38		

16-20 yıl	27	314,44
21 yıl ve üzeri	39	310,35

Analiz sonuçlarına incelendiğinde aynı okulda çalışma süresine göre kişisel başarı puanları arasında anlamlı fark yoktur. ($H=8,961$; $p=0,062>0,05$). Grupların Tablo 26'daki sıra ortalamaları dikkate alındığında aynı okulda çalışma süresi 11-15 yıl olan öğretmenlerin kişisel başarı tükenme düzeylerinin diğer çalışma sürelerindeki öğretmenlere göre daha düşük olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Değişkenler Arasındaki İlişki İle İlgili Bulgular

Tablo 26. Psikolojik Sağlık Düzeyi ile Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma ve Kişisel Başarı Boyutları Arasındaki Serman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayıları

		Duygusal Tükenme	Duyarsızlaşma	Kişisel Başarı
Psikolojik Sağlık	Korelasyon Katsayısı	-,403	-,283	,424
	p	,000	,000	,000
	N	548	548	548

Analiz sonuçları incelendiğinde psikolojik sağlık düzeyi ile duygusal tükenme düzeyi arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r_s(N=548)=-,403$, $p<0,001$).

Psikolojik sağlık düzeyi ile duyarsızlaşma düzeyi arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r_s(N=548)=-,283$, $p<0,001$).

Psikolojik sağlık düzeyi ile kişisel başarı düzeyi arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r_s(N=548)=,424$, $p<0,001$).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeyi ve tükenmişlik düzeyinin; cinsiyet, yaş, branşı, hizmet yılı, okul türü, aynı okulda çalışma süresi gibi değişkenlere açısından farklılaşıp farklılaşmadıklarının ve psikolojik sağlamlık ile tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelendiği bu betimsel araştırmada Yenimahalle İlçesi 548 öğretmenden veri toplanmıştır.

Araştırmada öncelikle psikolojik sağlamlık düzeyinin; cinsiyet, yaş, branşı, hizmet yılı, okul türü ve aynı okulda çalışma süresi göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; erkek öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, okul idarecilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, mesleki ve teknik anadolu lisesinde görev yapan öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin yaşı arttıkça psikolojik sağlamlık düzeylerinin de arttığı fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça psikolojik sağlamlık düzeylerinin de arttığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmada duygusal tükenme düzeyinin; cinsiyet, yaş, branşı, hizmet yılı, okul türü ve aynı okulda çalışma süresi göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; kadın öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, okul idarecilerinin duygusal tükenme düzeylerinin öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, ortaokulda görev yapan öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, aynı okulda çalışma süresi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin duygusal tükenme düzeylerinin diğer çalışma sürelerindeki öğretmenlere göre daha düşük olduğu fakat bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin yaşı arttıkça duygusal tükenme düzeylerinin azaldığı, öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça duygusal tükenme düzeylerinin azaldığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmada duyarsızlaşma düzeyinin; cinsiyet, yaş, branşı, hizmet yılı, okul türü ve aynı okulda çalışma süresi göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; erkek öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, okul idarecilerinin duyarsızlaşma

düzeylerinin öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, ortaokulda görev yapan öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, Aynı okulda çalışma süresi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin duyarsızlaşma düzeylerinin diğer çalışma sürelerindeki öğretmenlere göre daha düşük olduğu, öğretmenlerin hizmet yılı arttıkça duyarsızlaşma düzeylerinin azaldığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmada kişisel başarı düzeyinin; cinsiyet, yaş, branşı, hizmet yılı, okul türü ve aynı okulda çalışma süresi göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Erkek öğretmenlerin kişisel başarı tükenme düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, 31-40 yaş öğretmenlerin kişisel başarı tükenme düzeylerinin diğer yaşlardaki öğretmenlere göre yüksek olduğu, branş öğretmenlerinin kişisel başarı tükenme düzeylerinin diğer branş öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu, ortaokulda görev yapan öğretmenlerin kişisel başarı tükenme düzeylerinin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, hizmet yılı arttıkça kişisel başarı tükenme düzeylerinin azaldığı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın diğer alt problemi psikolojik sağlamlığın, sosyal destek ile ilişkisi üzerinedir. Buna göre psikolojik sağlamlık ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeyi arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Psikolojik sağlamlık düzeyi ile kişisel başarı düzeyi arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

Daha sonra yapılacak çalışmalarda hem psikolojik sağlamlık ilgili hem de tükenmişlik ile ilgili boylamsal, deneysel ve nitel araştırma türlerine ağırlık verilerek bu yapılar hakkında daha ayrıntılı bilgi edinilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ardıç, K., ve Polatçı, S. (2008). Tükenmişlik Sendromu Akademisyenler Üzerinde Bir Uygulama. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10/2, 69- 96.
- Avcı, Ü., ve Seferoğlu, S. (2011). Bilgi Toplumunda Öğretmenin Tükenmişliği: Teknoloji Kullanımı ve Tükenmişliği Önlemeye Yönelik Alınabilecek Önlemler. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 9, 13-26.
- Baltaş, A. ve Baltas, Z. (2008). Stres Ve Başaçıkma Yolları. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 27.basım Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. The Journal of Happiness & Well-Being, 3(1), 93- 102.
- İnce, N. ve Şahin, A. (2015). Maslach Tükenmişlik Envanteri – Eğitici Formu'nu Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, 6(2), 385-399.
- Girgin, G. (2010). Öğretmenlerde tükenmişliğe etki eden faktörlerin araştırılması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (32), 31-48.